

LAUSUNTO: Vanhuspalvelulain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/16703/2024

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr / Rinnekodit Oy toteaa lausuntonaan pitävänsä henkilöstömitoituksia yleisellä tasolla toimimattomana ratkaisuna erityisryhmien palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamisessa. Käsityksemme mukaan palveluiden laadun turvaaminen kiinteillä henkilöstömitoituksilla esimerkiksi ikähoivassa poikkeaa myös normaalista pohjoismaisesta linjasta. Muissa pohjoismaissa ei henkilömitoituksia ole pidetty toimivana ratkaisuna.

Ympäri vuorokautisen hoivan piirissä olevien kaikkien ikääntyneiden ihmisten hoivan tarve ei ole samanlainen, eikä kaikkien hoivan tarve tule tyydytettyä esitetyllä vähimmäismitoituksella. Sen sijaan laissa tulisi painokkaammin korostaa sitä, että palvelujen järjestämistä vastaavien tahon tulee järjestää ympärivuorokautisessa asumispalvelussa ja laitoshoidossa oleville ikääntyneille ihmisille palvelu todellisen palvelutarpeen mukaisella henkilöstömitoituksella.

Erityisesti psykiatristen ikäihmisten palvelujen tuottaminen ei onnistu turvallisesti ja laadukkaasti esitetyllä vähimmäismitoituksella. Vaara on, että säästöpainneissa hyvinvointialueet hankkivat kaiken 0,6 "massana" ellei lainsäädännössä ole ohjausta vahvasti yksilölliseen arviointiin.

On todennäköistä, että henkilömitoituksia asettamalla ja säätämällä voidaan saavuttaa tietynasteisia tuloksia, mutta samanaikaisesti vaarana on, että mitoituksesta tulee synonyymi palveluiden laadulle. Myös julkinen keskustelu hoitajamitoituksista viittaa tähän. Henkilömitoitukset eivät kuitenkaan ota huomioon ihmisten yksilöllisiä palvelutarpeita, henkilöstön saatavuustilannetta tai taloudellisia reunaehtoja. Lopulta myös yksittäisen ihmisen kohdalla mitoitustarve on todennäköisesti alhaisempi tai korkeampi kuin asetettu kiinteä mitoitus – henkilöstömäärän tulisi perustua tähän tarpeeseen. Samanaikaisesti tuntuu unohtuvan, että esimerkiksi henkilöstön riittävyteen ja henkilömäärätarpeeseen voidaan myös vaikuttaa muun muassa hoivayksikkökohtaisella järjestelyillä ja rakenteellisilla ratkaisuilla esimerkiksi hoivakohteita suunniteltaessa. Näkemyksemme on, että laatua koskevien reunaehtojen perustuessa sitovaan lainsäädäntöön ja ostopalveluiden osalta julkisissa hankinnoissa asetettuihin vaatimuksiin, joita valvotaan tehokkaasti, sekä huomioiden henkilöstön kuitenkin

korkean osaamistason Suomessa, ei voida myöskään tehdä välitöntä johtopäätöstä siitä, että mitoituksista luopumalla hoivan laatu heikkenisi.

Jos henkilömitoitusvaatimuksia kuitenkin pidetään välttämättöminä, tulisi samanaikaisesti ehdottomasti kiinnittää myös huomiota siihen, että varmistetaan joustava työvoiman käyttö ja mahdollisuus huomioida eri ammattiryhmien työpanos mitoituksissa. Diakonissalaitoksella / Rinnekodeilla ei ole ehdotonta kantaa iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta koskevaan muutosesitykseen. Pidämme kuitenkin ensiarvoisen tärkeänä, että henkilöstömitoituksia käytettäisiin eri palveluissa viimesijaisena keinona ja niiden sijaan panostettaisiin muihin laatutekijöihin sekä yksilökohtaiseen palvelutarpeen arviointiin. Lisäksi mahdollisten mitoitusvaatimusten ja mitoitusmuutosten tuloksia ja vaikutuksia tulisi arvioida objektiivisesti, vaihtoehtoiset laatutekijät huomioiden. Nykyisen mitoituskustelun viedessä tilaa muulta hoivapalveluiden saatavuutta ja laatua koskevalta keskustelulta, vaarana on, että mitoituksista muodostuu liian yksinkertainen ja yleinen ratkaisu, mikä vie tilaa välttämättömältä keskustelulta ja kehitystyöltä hoivapalveluissa Suomen väestörakenteenkin huomioiden.